

Socialnämnden 2011-10-19

Översyn av riktlinjer för besök till socialnämnden och dess utskott samt översyn av säkerheten vid besök, återremitterat

Sammanfattning

Socialnämnden har begärt en översyn av riktlinjer och säkerhetsrutiner vid besök till socialnämnden och dess utskott samt att utreda rutiner när hot och våld riktas mot politiker i nämnd eller utskott. I normala fall fungerar det inarbetade arbetssättet nöjaktigt men det saknas skriftliga riktlinjer och rutiner för ett säkrare mottagande av tidsbokade besök och spontana besök.

Socialnämnden återremitterade ärendet vid sitt sammanträde den 7 september 2011.

Möjligheterna att ordna tillfredsställande skydd och säkerhet vid sammanträden påverkas av lagar och regelverk. Exempelvis ger rätten till företräde inför nämnd begränsade möjligheter att förhindra besök av personer som har legala skäl att närvara vid nämndens eller utskottens sammanträden.

Socialnämnden kan med hjälp av nya rutiner förbättra säkerheten vid framför allt utskottens sammanträden. Genom omsorgsfull planering med tydliga direktiv till besökare kan spontana och oplanerade besök till socialnämnd och utskott begränsas.

Förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar att anta riktlinjer för besök till socialnämnden och dess utskott. Riktlinjer i bilaga daterad 2011-10-07.
2. Socialnämnden uppdrar åt socialchefen att planera och genomföra en utbildning i säkerhet och skydd för förtroendevalda och tjänstemän.
3. Socialnämnden uppdrar åt socialchefen att utreda rutiner när hot och våld riktas mot politiker i nämnd och utskott.

Lisbeth Sämå
Socialchef

Bakgrund

Socialutskottet har begärt en översyn av riktlinjer och säkerhetsrutiner vid besök till socialnämnden och dess utskott. Vid ett par av socialutskottets sammanträden där besökare haft företräde har det funnits anledning att ifrågasätta huruvida nuvarande arbetssätt uppfyller kraven på skydd och säkerhet för ledamöter, tjänstemän och besökare. Bl.a. har spontana oanmälda besök givits företräde varför skäligen tid för säkerhetsbedömning saknats.

Lagrum

Enligt 11 kap.9 § *Socialtjänstlagen (SoL)* har den person, som socialnämnden är skyldig att kommunicera utredningsmaterialet med, enligt 17 § *Förvaltningslagen (FL)*, rätt att få företräde inför nämnden, om det inte finns särskilda skäl som talar emot det. Vid företräde inför nämnden har den enskilde rätten att ha med sig ett ombud eller en stödperson.

I 6 kap.19a § *Kommunallagen (KL)*. regleras när en nämnd ska ha öppna respektive stängda dörrar.

I 5 kap. 39 § *KL* beskrivs ordföranden i kommunfullmäktiges roll och ansvar. *Lag 2010:294* om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden reglerar de säkerhetsrutiner som nämnder och utskott kan vidtaga.

I 13 § *polislagen* beskrivs ordningsvaktens befogenheter.

Aktuella rutiner

Det finns inga skriftliga rutiner avseende säkerhetsfrågor vare sig i socialnämnden eller i dess utskott. Här följer dock socialutskottets hävdvunna rutiner:

- Alla besök redovisas om möjligt i den kallelse som distribueras till utskottets ledamöter och tjänstemän ca två veckor innan sammanträdet.
- Besökare till utskottet utan överenskommen besökstid får företräde.
- Sammanträden där besök är inbokade förläggs i sammanträdesrum med två utgångar på bottenplanet i kommunalhuset.
- Besök bokas in tidigt på dagordningen.
- Besökare som på förhand bedöms som möjliga säkerhetsrisker eskorteras till sammanträdet av väktare. Väktaren kan vänta utanför sammanträdeslokalen eller i förekommande fall medfölja in på sammanträdet.

Möjliga svagheter

Nuvarande rutiner i socialutskottet fungerar i normalfallen men det saknas idag rutiner för säkrare mottagande av tidsbokade besök, spontanbesök och okända följeslagare. Dessa rutiner förutsätter också att utskottets sekreterare och ordförande kan nå varandra relativt snabbt vid eventuella behov av om-disponeringar av dagordning och sammanträdeslokal.

Det finns naturligtvis en uppenbar risk att nödvändiga säkerhetsåtgärder åsidosätt därför att man är angelägen att nå en tillfällig snabb godtagbar lösning för alla parter.

I dag saknas också möjligheter för besökare att hänga av sig ytterkläder och ställa in väskor i något låsbart utrymme utanför sammanträdeslokalen.

Sammanträdena sker på tidig kvällstid. Detta kan i och för sig vara en svaghet då kommunalhuset är dåligt bemannat under kvällstid.

Socialnämndens sammanträden sker då och då i lokaler utanför kommunalhuset. Det kan vara svårt att vid dessa tillfällen få till en tillfredsställande säkerhetsnivå.

Möjliga åtgärder för ökat skydd och säkerhet

Möjligheterna att ordna säkerheten och skyddet vid socialnämndens/utskottens sammanträden är naturligtvis begränsade bl.a. beroende på de få tillfällen då beslutsfattande kan äga rum i närvaro av allmänheten eller då besökare har företräde till utskotten. Det finns dock flera åtgärder som tillsammans eller var och en för sig skulle kunna höja säkerheten.

- Byggnadstekniska lösningar kan möjliggöra förbättringar av säkerheten främst då för att minska risken att individer ur allmänheten angriper deltagarna på sammanträdet. Byte till en säkrare befintlig lokal kan ha samma avsedda verkan.
- Ökad närvaro av ordningsvakter eller väktare vid sammanträden. Ordningsvakter har befogenhet att ingripa mot den som stör den allmänna ordningen dvs. att avvisa, avlägsna eller omhänderta en ordningsstörare. En ordningsvakt kan också utföra en manuell kroppsvisitation
- Kameraövervakning räknas som en sorts intrång i den personliga integriteten. Det krävs som regel tillstånd att få sätta upp en kamera. Länsstyrelsen kan bevilja tillstånd om intresset för sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse att inte bli övervakad. Kameraövervakning som säkerhetshöjande åtgärd förekommer inte vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

- Genom säkerhetskontroll med metalldetektor och eventuell påföljande kroppsvisitation och genomgång av t.ex. väskor och paket blir det möjligt att upptäcka och förhindra att dolda vapen och andra farliga föremål föres in till sammanträdet. Säkerhetskontroll är den åtgärd som, när byggnadstekniska hinder inte bedöms möjliga eller tillräckliga, är den bästa garanten för att individer ur allmänheten inte ska kunna angripa mötesdeltagare med vapen och andra farliga föremål. Observera att det alltid, vid en säkerhetskontroll, måste finnas en välgrundad anledning att befara att ett allvarligt brott kan komma att förövas vid sammanträdet.
- Man har rätt till företräde inför socialnämnden/utskottet om det inte finns särskilda skäl som talar emot det. Denna rättighet är mycket stark. I dag saknas möjlighet att på laglig grund hindra någon part att få företräde. Detta ställer stora krav på att tydliga direktiv lämnas i god tid till dem som söker företräde inför nämnd eller utskott.
- Personligt skydd såsom överfallslarm, polis eller ordningsvaktskydd, säkerhetsvästar, säkerhetslås, snittskyddade långkalsonger och färgsprej går att anskaffa till hotade och utsatta personer.

De mer omfattande säkerhetsåtgärder som föreslås i flera av punkterna ovan kräver ytterligare diskussion och planering och kommer därför inte att tas med i förslaget till förändrade rutiner.

Omvärldsbevakning

Under sommaren 2008 riktade Finansdepartementet, som ett led i en utredning, en enkät till Sveriges alla kommuner och landsting med syfte att kartlägga behovet av och efterfrågan på säkerhetshöjande åtgärder vid offentliga sammanträden. Enkäten visade att det stora flertalet kommuner inte varit drabbade av hot eller ordningsstörningar men åtta kommuner och två landsting har dock drabbats av ordningsstörningar och hot där polis eller ordningsvakt behövt ingripa för att ordningsställa ordningen.

I dag intar 19 kommuner och tre landsting förhöjd beredskap vid alla sammanträden. Över hundratalet kommuner och landsting har önskemål om att få tillämpa säkerhetshöjande åtgärder vid offentliga sammanträden. Offentliga sammanträden har dock hittills varit förskonade från våld.

Internbevakning

En förändring av kommunalhusets rutiner avseende service och bemötande till besökare har ägt rum. Detta innebär att samtliga besökare mottages och hämtas via receptionen på bottenplanet. Tillträde till trapphuset och våningsplanen kräver passerkort. Ett internt larmsystem, ett så kallat bråkalarm av samma modell som på plan 1, installerades nyligen på entréplanet. Det täcker trapphuset, hissarna, mötesrummen samt de offentliga utrymmena på våningsplanet.

Mobila larmsändare bärs av all personal på första våningen. Om en situation uppstår där handläggaren inte känner sig trygg, tillkallar hon/ han kollegorna genom att trycka på larmsändaren. Om situationen ändå inte går att avstyra, ringer man larmcentralen. Där beslutas om ordningsvakt eller polis ska tillkallas.

Socialnämndens ledamöter i respektive utskott bör utrustas med mobila larmsändare. En utbildning i handhavandet av larmen kommer att erbjudas utskottens ledamöter. Socialnämndens sammanträden äger rum på olika platser i kommunen. Ett larm av ovanstående modell kan inte installeras under dessa omständigheter.

Hot mot förtroendevalda

Förekomsten av hot och våld riktat mot förtroendevalda är allvarliga hot mot grundläggande demokratiska principer. Den demokratiska beslutsprocessen kan störas. Människor som väljer att engagera sig politiskt ska inte behöva riskera att de själva eller deras anhöriga utsätts för hot och våld. En handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer behöver iordningställas. En handlingsplan (rutin) behövs för att kunna agera snabbt och effektivt när en hotfull eller våldsam situation uppstår.

Riktlinjer för besök till socialnämnd och dess utskott

1. De som har rätt att närvara vid utskottens sammanträde ska informeras om att alla besök helst bör anmälas senast en vecka innan sammanträdet. Detta gäller också ombud och stödpersoner.
2. Oplanerade besök bör inte få företräde i all hast. Nödvändig tid måste tas i anspråk för en skyndsam säkerhetskontroll och en eventuell omdisponering av dagordning och sammanträdeslokal.
3. Socialnämndens sammanträden ska äga rum i lokaler som är granskade och godkända av säkerhetsansvarig tjänsteman.
4. Utskottens sammanträden ska äga rum på entréplanet i kommunalhuset i därtill avsedda lokaler, granskade och godkända av säkerhetsansvarig tjänsteman.
5. Socialnämndens ledamöter ska inför utskottssammanträdena förseas med mobilt larm, så kallat bråklarm.
6. Ordningsvakt eller väktare ska finnas till hands vid besök till utskotten och nämndens sammanträden om behov uppstår.
6. Väskor och ytterkläder bör av säkerhetsskäl inte medföras in i sammanträdeslokalen. Därför ska besökare erbjudas möjlighet att förvara ytterkläder och väskor i låsbara utrymmen på entréplanet.